

13. Márk evangéliuma

munkalap

Szerző:

A mű szerzője sehol nem nevezi meg magát. Márk nevével 8 alkalommal találkozunk: ApCsel 12,6-9;25; 13,15; Kol 4,10; 2Tím 4,11; Filem 24; - 1Pét 5,13. Az ógyházi tradíció az Újszövetségben egyedül az 1Pét 5,13 által képviselt álláspontot rögzíti – lásd Papias Euszebioszhoz írott levelében (130 körül) – in Vanyó L., *Apostoli atyák* (Ókeresztény írók 3.), Szent István Társulat, Budapest, 1988.

Kétségeink alapjai: Péter és a tanítványok szerepe az evangéliumban, Palesztina földrajzának ismeretében megjelenő hiányosságok.

Summa: Márk egy pogánykeresztyén szerző, aki vélhetőleg Szíriából származott.

Címzettek:

Márk művét görög nyelvet beszélő olvasóközönségnek írta (arámi és héber kifejezések fordítása, zsidó rituális szokások magyarázata pl. Mk 3,17; 5,41; 7,11.34). A gyülekezet többségében pogánykeresztyén és maga is aktívan részt vesz a pogánymisszióban.

Keletkezés helye, ideje:

Érvek Róma mellett: Péter kísérője; számos latin kifejezés előfordulása az evangéliumban (legio, modius, speculator, denarius stb.). Mégis Kis-Ázsia tűnik mindent alapul véve a valószínűbbnek. Az evangélium függően a Mk 13,2.14 értelmezésétől vagy 70 előtt, vagy röviddel 70 után íródott.

Teológia:

A pogányok kiemelkedő szerepet játszanak az evangéliumban. A törvény már csak morális jellegű (Mk 7,1-23), Jézus tanításához még életében csatlakoznak a tanítványok – pogány százasados bizonyágtétele. Megoldásra váró problémát jelent a gyülekezetnek a tévtanítók megjelenése. Ami a gyülekezet mindennapjait illeti, fel kell vállalnia a szenvedéseket.

Minden esemény a passiótörténetre mutat, ez pedig felhívás a gyülekezet számára is, hogy akár szenvedések árán is követniük kell Jézust.

Kiemelkedő szerepet kapnak az evangéliumban a tanítványok. Jézus maga hívja el (Mk 1,16-20; 3,13-18) és még életében teljhatalommal ruházza fel őket (Mk 6,6b-13). A tanítványok kiküldésében a márki gyülekezet saját küldetésének előképét láthatta, illetve ők kapcsolják össze Jézust a gyülekezettel. A mű egyik kulcsfogalma a „messiási titok”.

A mű teológiáját markánsan meghatározza a messiási titok fogalma. Az evangéliumban, ha úgy tetszik, a felismeréseknek több fokozata figyelhető meg. Első helyen kell szólnunk a csodatetteket követő felismerésekről, melyeknek alanyai a démonok. Ők felismerik ugyan Jézusban Isten Fiát, de Jézus hallgatást parancsol nekik. E mögött feltehetőleg az a teológiai gondolat áll, hogy maguk a csodatettek még nem adnak képet Jézus valódi Istenfiúságáról, ezek csak „kísérő jelenségei” az ő valódi hatalmának. Egészen a Mk 8,27-ig a tanítványok értetlenül állnak Jézus tanítását hallva (Mk 4,13; 7,18) és cselekedeteit látva (Mk 4,40k; 6,52). A Mk 8,27-től kezdődően változik a kép, úgy a titkos tanítványoktatások, mint a félreértések egyre gyakoribbá válnak. A félreértésekbe csupán egyetlen fénysugár vegyül, Péter felismerése (Mk 8,29), de még ő sem képes felismerni Jézus valódi személyét, csupán messiási öntudatát tudja felfogni. A hallgatási parancsot majd csak Jézus feltámadásakor oldja fel Márk, ezzel is rámutatva, csak a kereszthalál és a feltámadás eseményével vált teljessé a kép, csak ezek után kaphatott bárki teljes képet

Jézus valódi lényegéről. Ezért is annyira hangsúlyos, hogy ennek első nyilvános megvallója éppen egy pogány katona lesz.

Felépítése:

A mű három részre osztható: Jézus működése Galileában és azon kívül (Mk 1-8,26); útja Jeruzsálem felé (8,27-10,52 – világosan érzékelteti ezt az ἐν τῇ ὁδῷ redakcionális betoldása a 8,27-be és a 10,52-be); passió (11-16).

Az események földrajzi helye is üzenetet hordoz a teljes műre nézve. Azt látjuk ugyanis, hogy Galilea Isten eszkatológiai kijelentésének a helyszíne, Jeruzsálem ezzel szemben úgy jelenik meg, mint a Jézus ellenesség központja.

Fontos a felépítés szempontjából a 3-as szám kiemelkedő szerepe.

Szövegkritika:

A két legkorábbi szövegvariánsa Márk evangéliumának (B, **8**) nem tartalmazza a Mk 16,9-20-at.

Források:

Első helyen a passiótörténet háttérében megjelenő forrást kell megemlíteni (Mk 14,1-16,8). Több kisebb, önmagában zárt elbeszélés pl. vérfolyásos asszonyról szóló történetre (Mk 5,25-34), amely már annak az evangéliumba foglalása előtt beleékelődött a Járius-történetbe (5,22-43); Jézus „tanításai” (Mk 4,1; 12,38); Mk 10-ben feltűnő katechézis gyűjtemény, a házasságról (Mk 10,1-12), a vagyonról (Mk 10,17-31) és a rangról (Mk 10,35-45); Jézus beszéde a végső időkről (Mk 13).

Vallástörténeti megfigyelések:

Ph. Vielhauer - óegyiptomi trónfoglalási rituálé; tévtanítók meghatározása: θεῖος ἀνὴρ krisztológia képviselői; doketista tévtanítók.